

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Putin'in tehlikeli yolu

Rusya'nın gerçek uzun dönemli menfaati çok taraflılık, dünya ekonomisine entegrasyon ve uluslararası hukukun üstünlüğünde yatıyor. Putin'in şimdiki yolu, ölümcül tehlikelerle dolu. Giderek artan bir savaş tehdidiyle dünyayı karşısına alırken, Rusya'nın ekonomik potansiyelini baltalıyor. Tek umudumuz herkesin, çok uzun süredir terk ettikleri uluslararası hukuk ilkelerine geri dönmesi.

Ukrayna'daki krizin tehlikeleri abartılıyor olamaz. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin hem açıkça hem de el altından doğu Ukrayna'da ayrılıkçılığı teşvik ediyor ve uluslararası hukuka tamamen aykırı bir şekilde Rusya'nın o bölgeye tek taraflı müdahale etme hakkını ilan etti. Rusya'nın kışkırtıcı politikaları, kendisini Batı ile ciddi bir çatışma içine sokuyor.

Putin, kendi görüşünü yakın tarihte bir televizyon programında açıkladı. Rusya'nın hâlihazırdaki sınırları, Kırım'ın 1954'te Rusya'dan Ukrayna'ya intikali veya Rus topraklarının 1920'lerde doğu Ukrayna'ya intikali gibi tarihteki arızi olaylarla belirlenmiş geçici sınırlar. Putin, komşu ülkelerdeki etnik Rusları korumanın Rusya'nın hakkı ve görevi olduğunu ileri sürüyor. Özellikle de mevcut sınırların keyfiliği göz önüne alındığında.

Putin, etnik Rusların Rusya'ya geri dönmek istemeleri durumunda Rusya'nın bu çağrıya kulak vermek zorunda olduğunu savunuyor. Programın izleyicilerine de, Doğu Ukrayna'nın Çarlık dönemde "Novorossiya" (Yeni Rusya) olarak adlandırıldığını anımsattı ve açıkça yine Novorossiya olabileceğini ifade etti.

Belli ki Putin, bağımsızlıklarını baltalamak ve onları Rusya'nın taleplerine boyun eğmeye zorlamak üzere planlanmış komşu devletler üzerindeki amansız baskı ve iddiaların, Batı'ya daha kolay karşı durabilecek, daha güçlü bir Rusya ortaya çıkaracağına inanıyor. Rusya yakın geçmişte, Libya, Suriye ve Sırbistan'daki ABD ve NATO askeri müdahalesine, Batı'nın bu ülkelerin bağımsızlıklarını ihlal ettiği gerekçesiyle şiddetli şekilde karşı çıkmıştı. Putin şimdi, Rusya'nın sadece yurt dışındaki etnik Rusların haklarını koruduğu bahanesiyle, onların o ülkelerden ayrılma ve anavatan Rusya'ya katılmalarına kadar varacak, komşu ülkelerin bağımsızlığını hiçe sayma hakkını talep ediyor.

PUTİN'İN EYLEMLERİ ABD VE AVRUPA'DA RUSYA KARŞITI GERİ TEPMEYİ TETİKLEDİ

Putin hiç şüphe yok ki, şiddetli bir Batılı tepkisine yol açmaksızın, Kırım'daki gibi fiili gerçekler yaratmayı umuyor. Rusya, bir işgal olmadan bile komşularının istikrarını bozmak için tehditler, askeri güç gösterileri, gizli harekâtlar ve ateşli söylemler kullanabilir. Bu, komşularının uysallığı dâhil, Rusya'nın dış politika amaçlarına erişmesine yetebilir.

Ama Putin'in maceracılığı Rusya için çok kötü sona erecek gibi. Batı, Rusya ile NATO sınırlarının ötesinde herhangi bir askeri yüzleşmeye girme konusunda haklı olarak suskun kalsa da ve hatta ekonomik yaptırımlar uygulamaya çekiniyor olsa dahi, Putin'in eylemleri ABD ve Avrupa'da güçlü ve artan bir Rusya karşıtı geri tepmeyi tetikledi. Rusya, bahanesi ne olursa olsun birliklerini sınırlarının ötesine gönderecek olursa, Batı'nın tepkisi dramatik şekilde şiddetlenecek. Rusya siyasi istikrarsızlığın daha sinsi yöntemlerini benimseyecek olursa da, Batı'nın baskısı daha kademeli olarak artacak.

Rusya ile Batı dünyası arasındaki mevcut ticari, yatırım ve finansal ilişkileri oldukça yıprandı. Yeni yatırım projeleri ve ortak girişimler beklemeye alınıyor. Batılı yatırımcıların Rus kuruluşlarına verdiği krediler tahsil ediliyor. Rus banka ve şirketleri büyüyen bir kredi darboğazı ile karşı karşıya kalacak.

Kısa vadede Rusya'nın sermaye çıkışını telafi edecek büyük miktarda döviz rezervi var, ancak sermaye akışının terse dönmesi, aylarla ifade edilecek bir süre içinde etkisini hissettirmeye başlayacak. Rusya'nın Kırım'ı güç kullanarak ele geçirmesinin ardından, Rus müdahalesi, darbesi veya Ukrayna'nın bir başka bölgesini ilhak etmesi sırasında Rusya ile Batı arasında normal ekonomik ilişkilerin sürmesi neredeyse hayal bile edilemez.

Bir başka deyişle, giderek muhtemel görünen İkinci Soğuk Savaş başlarsa, uzun dönemde ekonomik açıdan kaybeden Rusya olacak. Avrupa Birliği (AB), Rusya'dan ithal ettiği doğal gaz olmadan (tamamen kesilse bile) kesinlikle hayatta kalabilir. Rusya'nın Avrupa'ya ihraç ettiği doğal gaz, AB'nin birincil enerji tüketiminin %10'undan azına tekabül ediyor. Oysa Rusya, gelirlerinde büyük bir kayıp yaşar.

Putin, Rusya'nın Batı ile ekonomik ilişkilerindeki herhangi bir kötüye gidişin, Çin'le eko-

nomik ilişkileri güçlendirerek dengelenebileceğine inanıyor gibi gözüküyor. Fakat teknoloji ve ticaret, dünyayı ekonomik bloklara bölünmesini olanaksız kılacak ölçüde küresel olarak birbirine geçmiş durumda. Çin, uzun dönemde ekonomik refahının ABD ve Avrupa'yla iyi ekonomik ilişkileri olmasına bağlı olduğunu biliyor. Putin bu noktayı, hatta Sovyet ekonomisinin teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerden izole olduğu için çöktüğünü anlamıyor gibi.

Rusya'nın gelecekteki ekonomik gücü, havacılık, yüksek hızlı demir yolu, otomobil, makine ve ağır sanayi gibi kilit sektörlerdeki teknolojileri iyileştirme kabiliyetine bağlı. Bu ancak Rus şirketlerinin, kendilerini en son teknolojiye ve ileri mühendisliğe dayanan Alman, Japon, Amerikan ve Çin firmalarıyla birbirine bağlayacak küresel üretim ağlarına daha yakından entegre olmasıyla başarılabilir.

RUSYA'NIN GERÇEK UZUN DÖNEMLİ MENFAATİ ÇOK TARAFLILIKTA

Tabii ki işler daha kötüye de gidebilir. Yeni bir soğuk savaş, kolayca sıcak savaşa dönüşebilir. ABD'de çoğu kişi, Rusya'yı caydırmak için Ukrayna'yı silahlandırma çağrısı yapıyor bile. Fakat askeri caydırıcılık bazen işe yarasa da, Batı dünyası Rusya'nın kışkırtmalarına askeri yolla tepki vermek yerine ticari ve finansal misillemenin üzerinde durmalı. Askeri tepkiler, Ukrayna'nın açıklanmayan binlerce can kaybının olduğu Suriye benzeri bir savaş alanına dönmesi gibi felakete yol açabilir.

NATO'nun gerekirse kendi üyelerini koruyacağına ilişkin hiçbir şüphe olamaz. Ancak Rusya'nın kavgacılığı ve yıldırıcı davranışları, Batılı sertlik yanlılarının siyasi tartışmalarda kontrolü ele geçirmesine olanak vermemeli. Sertlik yanlısı yaklaşımlar Afganistan, Irak, Libya ve Suriye'de daha büyük çatışmaları getirdi ve birçok can kaybına yol açtı, ama bu ülkelerde anlamlı siyasi veya ekonomik çözümler sağlamadı. Savaş, politikanın başka bir yöntemi değil. Savaş, kaos ve ıstıraptır.

Putin şüphe yok ki, Ukrayna'da iç politikayı aklında tutarak hareket ediyor, içerideki politik tabanını desteklemek için dışarıda maceracılığını kullanıyor. Rusya ekonomisi zayıflıyor, nüfus baskıdan bezmiş durumda, Rusya'nın her tarafa sinmiş yolsuzluklarından bahsetmeye gerek bile yok. Rusya'nın Kırım'ı ilhak etmesi ve doğu Ukrayna'yı işgal etmekle tehdit etmesi, son derece popüler görünüyor. Politikacıların, savaşı genellikle içerideki zayıflığın ilacı olarak algılaması ürkünç bir gerçek olmaya devam ediyor.

Son yıllarda hem Rusya hem de Batı, uluslararası hukuk konusunda sorumsuz davrandı. Batı, Sırbistan, Afganistan, Irak, Libya ve Suriye'nin ulusal bağımsızlığını çiğnedi. Şimdi Rusya, aynı kozu şaşırtıcı bir yüzsüzlükle kendi komşuları üzerinde oynuyor ve genellikle eylemlerini Batılı emsalleri işaret ederek haklı çıkarıyor.

Ancak Rusya'nın gerçek uzun dönemli menfaati çok taraflılık, dünya ekonomisine entegrasyon ve uluslararası hukukun üstünlüğünde yatıyor. Putin'in şimdiki yolu, ölümcül tehlikelerle dolu. Giderek artan bir savaş tehdidiyle dünyayı karşısına alırken, Rusya'nın ekonomik potansiyelini baltalıyor. Tek umudumuz herkesin, çok uzun süredir terk ettikleri uluslararası hukuk ilkelerine geri dönmesi.

Telif Hakkı: *Project Syndicate, 2013.*
www.project-syndicate.org

Rusya'nın Kırım'ı güç kullanarak ele geçirmesinin ardından, Rus müdahalesi, darbesi veya Ukrayna'nın bir başka bölgesini ilhak etmesi sırasında Rusya ile Batı arasında normal ekonomik ilişkilerin sürmesi neredeyse hayal bile edilemez.